

Husserl V

Petr Rezek

◆ bytový seminář, česky, vznik: 23. 1. 1984

◆ private seminar, Czech, origin: 23. 1. 1984

Husserl V [1984]

[strojový, neredigovaný přepis – model Gemini 3 (flash/pro) – únor 2026]

--- (1984-01-23 Petr Rezek – Husserl V (1)_042Sez a_cleaned.flac) ---

Jiný hlas: Problém. Vidíte asi druhý, čtvrtý, šestý, sedmý řádek. Tam v něm chci jenom upozornit na tu dvojici. Že *vjem časového objektu* má sám časovost. Že *vjem trvání* sám předpokládá *trvání vjemu*.

Jiný hlas: To je kdepak?

Jiný hlas: Sedmý řádek až na straně patnáct. Na straně patnáct. *Vjem*, na to se stalo tady... Sedmý řádek na patnáctce. To je takový příklad, ne přímo výklad toho názvu, ke kterému se chci přiblížit. Že když v té němčině, také musím ovšem najít nejdřív... To znamená, to byl odstavec... Tady už myslím má: *Das Wahrnehmen der Dauer soll Dauer der Wahrnehmung* [nesrozumitelné] proces. Tady to je dvěma slovy, že *vjem trvání* sám předpokládá *trvání vjemu*. Jen když si vezmeme takovouto větu vytrženou, tak je v tom možná hodně obsaženo v téhle dvojici. Jedna věc je, že konstatuji, že třeba tón trvá. To je vnímání trvání. Já můžu vnímat trvání něčeho. On to přeloží... Přeložil správně jistě, ale jestli to není dvojsmyslné. *Vjem trvání*, neboli *vjem trvání*, tak to je snad jednoznačné, že to znamená, že někdo vnímá trvání.

A aby, protože základní myšlenka, jak jsem posledně naznačil, proč se nazývají tyhleto analýzy, které teď tady uvidíme, fenomenologickými, tak to je proto, že *fenomén* znamená zážitek. To znamená, když budeme chtít zkoumat trvání, jak ho vnímáme, tak musíme zkoumat nejenom to trvání, jak tady bylo řečeno *časový objekt*, ale musíme zkoumat také to, skrze jaké prožívání se k tomu trvání dostává. Není možné se pro vědomý život setkat se světem, s předměty, se sebou samotným jinak než přes prožívání. A to prožívání má zajímavé struktury, které se dají *apriorně* charakterizovat a tak dále. To si možná budeme muset v tom něco také připomenout.

On nás tady upozorní v téhle dvojici, že když mluvíme o tom, že někdo vnímá trvání, tak nesmíme zapomenout, že nicméně také ten *vjem*, skrze který se s tím trvajícím, s tím trváním setkává, také trvá. Takže se pak můžeme ptát, což teď nechci zatím zapovídat, jestli to trvání těchto dvou spojení je nějaké stejné trvání. Je to trvání ve stejném čase? Je stejně časové to trvání? Jsou to různé časy? Takto se lze ptát. Protože k tomu prvnímu, k tomu *vjem trvání*, bych předpokládal, že tam spíše, i když si tím dneska nejsem úplně jistý, ale předpokládal bych, že tam spíše se setkáme s tím objektivním časem, s tím časem přírody a světa, který je takzvaně na nás nezávislý. A v tom *trvání vjemu*, tam spíše bychom našli řekněme čas subjektivní nebo čas, který patří přímo k vědomí.

A taková hypotéza, kterou lze snad postavit... Když jsem to četl, tak mně se ten text zdál, možná jsem udělal chybu, že jsem to četl česky, on je někdy takový zamotaný, takže nemám úplně jasno. Ale ta hypotéza, v nejhorším ji pak odvolám, v duchu toho, co jsme četli předtím, kde byl formulován ten úkol v té úvodní části...

Jiný hlas: Objektivní čas?

Jiný hlas: Že objektivní čas by se měl vyložit, jeho původ by se měl vyložit z toho času, který není objektivní. Má být vyložen jeho původ... Já si myslím, že by se to tady dalo na tu dvojici aplikovat. Že to trvání, které vnímáme, nicméně vnímáme ve *vjemu*, který také trvá. Takže se mi zdá, že by snad i v téhle dvojici mělo platit, že to *trvání vjemu* bude základnější než ten *vjem trvání*. Ve smyslu formulace úlohy, já ji teď hledám, abych to přesně přečetl, ale nemůžu teď najít ty výpisky... Podat výklad o původu toho objektivního času. Třeba uvedu takovouto větu, v paragrafu dvě jsme slyšeli, že otázka po podstatě času vede k otázce po původu času a tato otázka po původu času je zaměřena na primitivní podoby časového vědomí.

Vnímání trvání bude pochopitelně v nějakém smyslu určitě patřit k tomu času objektivnímu. A teď to vnímání samo má také trvat. Teď vzniká těžká situace, protože někdo může říci, to už jsme také probírali, jistě že to vnímání trvá. Ono trvá například od tohoto časového okamžiku k dalšímu, odehrává se totiž v objektivním čase. To můžeme přece změřit, jak dlouho někdo třeba řeší nějakou matematickou úlohu, tak zrovna tak můžeme zkoumat, jak něco vnímá dlouho. Ale takhle se na to zřejmě nedívá.

Takže já si myslím, že to trvání by patrně v téhle dvojici, každé bylo jiné trvání. To vnímané trvání je jiné

než to trvání toho zážitku, i když možná že se tohle zrovna nepotvrdí. Tohle je taková jedna myšlenka, na kterou chci upozornit, a vyvstala proto, že jsem vyšel z názvu *analýza časového vědomí*. Časové vědomí je dvojznačné. A když bych uvažoval o *trvání vjemu*, tak můžu říct, že vnímání je časové nějak. Mění se s časem, trvá. Ale pozor, je tu podle mého názoru dvojí možnost. Tu jednu už jsme vyřadili.

Jiný hlas: v předchozích analýzách, totiž že nebudeme vycházet od toho objektivního času, který je, který nějak přesahuje, který je mimo naše prožívání.

Takže analýza časového vědomí, to časové vědomí tedy nebude znamenat vědomí, které se odehrává v čase, probíhá tak jako objektivní čas přírody, tak ono trvá taky. To trvání by tady mělo mít nějaký jiný ráz. Já se domnívám, že právě tohleto, co začne popisovat, tohleto trvání. No, kdyby to bylo jenom takhle, jak říkám, tak ještě by to možná šlo. Ale velký problém vznikne v paragrafu 7, aspoň pro mě, na straně 15, proloženo uprostřed v odstavci: pod časovými objekty ve speciálním smyslu rozumíme objekty, které jsou zaprvé, zadruhé, jsou tam dvě možnosti. Časové objekty jsou nejen jednotami v čase, nýbrž také v sobě obsahují časovou extenzi. To je možná nová formulace té dvojice, nebo přinejmenším se to bude zase hodně blížit, protože máte tady dvojí, chce se říci, co je časový objekt, ale říká se ve speciálním smyslu. Ten speciální smysl podle mě souvisí s tím, co se říká v té větě, která je za tou dvojicí, na kterou jsme upozornili: odhlédneme-li od všech transcendencí, pak zůstává vjemu po všech jeho fenomenologických konstituentech jeho fenomenologická časovost. Co znamená to „po“, musím se podívat.

Asi po všech jeho fenomenologických konstituentech jeho fenomenologická časovost, tak tady už má přesnější jméno ta časovost, kterou nalezneme, když odhlédneme od všech transcendencí. No a to, že patří k jeho nezrušitelné podstatě. Teď je tam řečeno „jeho“, tak kdo je to ten „jeho“? Vjem? V předchozí větě: vjem časového objektu má svou časovost, vjem trvání sám předpokládá trvání vjemu, vjem libovolné časové podoby má sám časovou podobu. Odhlédneme-li od všech transcendencí, pak zůstává vjemu, to je pořád ten vjem, po všech jeho fenomenologických konstituentech jeho fenomenologická časovost. Tak vjemu trvání, když odhlédneme od těch transcendujících výkladů, tak má nějakou svou vlastní časovost, která se od něj nedá udělat, patří k jeho nezrušitelné podstatě.

Já to ještě musím zkontrolovat, já tomu moc nerozumím z té češtiny. Odhlédneme-li od všech transcendencí, tak zůstává *der Wahrnehmung nach allen ihren phänomenologischen Konstituentien*... To „po“, to se musí přeložit nějak jinak, ovšem jak to přeložit, nevím.

Hejdánek: To „po“, to *nach* je „po“, přeloženo v tom českém špatně.

Jiný hlas: No, špatně přeložené.

Hejdánek: To je podle.

Jiný hlas: No, něco takového.

Hejdánek: Tam je v češtině „po“, jo?

Jiný hlas: Ano, do toho to nedává žádný smysl. Asi by ten smysl byl, že tím pádem se to dá zřejmě přeložit, když si prohlédneme ty konstituenty...

Hejdánek: To je *der Wahrnehmung nach*! *Der Wahrnehmung nach allen ihren phänomenologischen Konstituentien*. Ten člověk neuměl německy, když to překládal.

Jiný hlas: Ano, to se... to je jako *jedem Wahrnehmung* nebo podle vjemu, a to *allen ihren*, to už k tomu se nespojuje. Tak kdyby to bylo tak, jak říká Láďa, tak tam bude více oprav ještě. Odhlédneme-li od všech transcendencí, pak zůstává vjemu, to „po“ se musí škrtnout, a všem – teď by byl ten dativ k tomu všem – jeho fenomenologickým konstituentům přísluší fenomenologická časovost. Fenomenologické konstituenty jsou prožitkové složky, jak jsem vám říkal před chvílíčkou, fenomenologie je zkoumání prožívání, nebo předmětu, jak jsou prožívány. Znamená to vyjít od prožívání, od vědomí. Takže i když, tedy když odhlédneme od všech transcendencí, pak, já bych to přeložil volně, pak vjemu a dal bych tam klidně a všem jeho fenomenologickým konstituentům zůstává... a ne „jeho“, ale je to jejich. Všem jeho fenomenologickým konstituentům zůstává...

Hejdánek: Konstituentám!

Jiný hlas: Jo, ta konstituenta, já nevím. Já myslel, že je to konstituent. To je jako neutrum tohle, ne jako

ona jako žena. Ona! Konstituenta, taky se říká ten konstituent. No jo, tak já tedy nevím vlastně. No, ale já nevím, jestli konstituentám, možná, že je potřeba se podívat někam.

Odhlédneme-li od všech transcendencí, pak zůstává vjemu a všem jeho fenomenologickým konstituentám jejich fenomenologická časovost. Z toho je vidět, že ta jejich fenomenologická časovost nepochází z těch transcendujících souvislostí, ta jim zůstane, i když je odbouráme. A nejen to, ještě tady je silněji řečeno, že patří *die zu ihrem*... a teď je ta časovost, která patří k *ihrem*, k jejich. To budou všichni dohromady, nejenom toho vjemu, myslím zase.

Hejdánek: Takže bych tam dal spíš jejich. K jejich nezrušitelné *unaufhebbar Wesen gehört*... No, nezrušitelný, no, je to doslova, ale... To je pěkně složitý. Ještě mám jinej výklad Husserla. Ale to, co *zu ihrem* opravdu může být klidně to množné číslo taky. Nemusí to být k tomu jednomu, k její... Takže bychom neudělali chybu, když jsme předtím řekli, že ta časovost patří i těm složkám, těm částčkám. Tak i by se snad hodilo říct, tedy patří k jejich nezrušitelné podstatě, ale nezrušitelné by se mělo nějak jinak přeložit, i když je to doslova správně.

Tak a teď ještě tu další větu, která nám zase připomene vůbec ten celý podnik. Protože se objektivní časovost konstituuje vždy fenomenologicky – fenomenologicky znamená skrze prožívání nebo na základě prožívání – a jen prostřednictvím této konstituce zde pro nás stojí jevové jako objektivita a moment objektivity. Takže nebýt toho základu prožívání, tak tu žádná objektivita pro nás nebude. Nebude se nám jevit a rovněž ani ty momenty té objektivity. Tak když tohle všechno platí, nemůže fenomenologická časová analýza – to znamená analýza toho prožívání časového, ale jakého vlastně? Oné fenomenologické časovosti – nemůže fenomenologická časová analýza vysvětlit konstituci času. Tak vidíte, to je cíl: vysvětlit konstituci času, totiž co je potřeba, jaké druhy zážitků a řekněme jaké operace jsou potřeba k tomu, abychom měli objektivní čas.

Tak teď přicházíme k tomu místu, kde jsem říkal, že to začne být strašně složité. Zatím to snad bylo takové spíš opakování. Tak nemůže, když tohle všechno platí, nemůže fenomenologická časová analýza vysvětlit konstituci času bez ohledu na konstituci časových objektů. Tak časové objekty, to je teď ten, zdá se, zatím kámen úrazu. Teď přijde jaksi taková definice, by se dalo říct, co to je časový objekt. A to ve speciálním smyslu. Pod časovými objekty ve speciálním smyslu rozumíme objekty, které jsou nikoliv jen jednotami v čase – to slovo jednota je nesmírně důležité, to budu trošku vysvětlovat – nýbrž také v sobě obsahují časovou extenzi. Tak to je druhý jejich aspekt.

Ono se to vysvětluje příkladem. Když zazní tón, může si mé objektivující pojetí – to bude potřeba vysvětlit, co to je to pojetí objektivující, už jsme to taky probírali, ale už je to dlouho – a teď ten tón, to je čtvrtý pád, to pokračuje: učinit předmětem. No, je to jasné, ale kdo ví, jak se ty složené slova německy, jaké to *Zeitbewusstsein* a *Tonauffassung* mohlo být, tak člověk neví, jestli dokonce by to nebylo pojetí tónu jako... prostě taková nějaká jako pokus o překlad... Tak je to předmět k tomu učinit předmětem. Může si mé objektivující pojetí onen tón, bych tam vložil, aby to nějak... onen tón, který zde trvá a zaznívá, nebo tento tón, onen tón, učinit předmětem, avšak... teď to začne: avšak ne trvání tónu nebo tón v jeho trvání. Tady teda německy je to avšak, je tady řečeno *und doch nicht*, což se asi takhle dá přeložit, ale doslova to znamená „přece ne“. Tohle jo a přece ne to druhé. *Doch* je možná ještě silnější než to avšak.

No, tak rozumíte tomu někdo? Má někdo nějaký nápad? Ještě budeme asi číst kousek dál, ale když zazní tón, může si mé objektivující pojetí onen tón, který zde trvá a zaznívá, učinit předmětem, avšak nemůže si učinit předmětem trvání tónu nebo tón v jeho trvání. Tak tohleto je záhadné, ne?

Jiný hlas: To se podívat třeba na rok Husserlových seminářů, tam mu muselo být úplně jasno a křišťálově jasný u všeho.

Hejdánek: Tak abych to trošku... za minutu jsem to tak vyhrotil nešťastně, tak ještě kousek budeme číst dál, třeba to tam bude řečeno. Tak ještě malý, asi dočtu až do konce ten odstaveček. Tak to upozorňuju na tohleto, to vypadá strašně záhadně, přece ne? Ty pojmy, co tam jsou, tak ty pak eventuálně vysvětlím, když nenajdeme snazší odpověď. Avšak ne trvání nebo tón v jeho trvání. Ten... to je ten ten. To je ten tón,

ne? Totiž tady je *dieser*.

Jiný hlas: Tón v trvání.

Hejdánek: Ano.

Jiný hlas: Jenom ten tón.

Hejdánek: Jenom ten tón. Tón v trvání. Že ten tón si můžeš učinit předmětem, ale ne ten tón v trvání.

Jiný hlas: Tón v trvání je něco takového jako objekt v čase.

Hejdánek: Asi máš pravdu, asi budeš mít pravdu. Ano, protože ten tón, ten tón jaksi jako tón, že to je totiž tón C2, tak ten není časovým objektem, když ho určím jako... jak jsme tam měli ty dvě charakteristiky, že není jenom jednotou v čase. Ta jednotka v čase, to, že je to pořád tentýž tón, že je to pořád C2... Myslím si teda. Takže by to bylo správné.

Jiný hlas: Potom by se to dostalo k tomu předtím, tam by to muselo být jméno na *dieser*.

Hejdánek: No. Takže tenhle ten si můžeme usnadnit, že si řekneme, že je to tedy tón a ne snad v jeho, ale ve svém trvání, se musí česky říct, když je to k podmětu.

Jiný hlas: Nejsem si tím plně jist, ale tón ve svém, ba ne, v jeho, v jeho trvání. Ano, a když tam řeknete „tento tón ve svém trvání jako takový“, jo, jo, jo, jo. Protože je to k podmětu. Tak dobře, tak tam to má správně. Tento tón ve svém trvání, no to je kříž s tím zvrtným zájmenem. Je časovým objektem. Totéž platí pro melodii, tak to jen tady bude další příklad. Totéž platí pro melodii, pro každou změnu, ale také pro každé setrvání jako takové. Vezměme příklad nějaké melodie nebo souvislé části melodie. Věc vypadá zpočátku velmi jednoduše, to bych také tak řekl. Slyší melodii, to znamená vnímáme ji, slyšíme. Neboť poslouchání je přece vnímání. To jaksi říká proto, poněvadž předtím mluvil o vjemu trvání, trvání vjemu, tak chce říct, poslouchání, to je přece vjem a o tom už jsme něco řekli. Zatímco zaznívá první tón, přichází druhý, pak třetí. Jo? Neměli bychom snad říci, když zazní druhý tón, tak jej slyším, ale neslyším už první a tak dále? Neslyším tedy ve skutečnosti melodii, nýbrž jen jednotlivý přítomný tón. Prostě takhle jako se dá uvažovat, jo? Za to, že je uplynulá část melodie pro mě předmětná, jo, že je předmětná, vděčím, jak se říká, vzpomínce. Ano, tak to, že je pro mě předmětná... Škoda, mně se to nějak ztratilo. „Tak slyšíme melodii a neslyšíme...“ Ne, neměli bychom snad... Já jsem nechal jednu větu, že jo, když jsem to četl? No. Tak já to přečtu ještě jednou. Věc vypadá zpočátku velmi jednoduše, slyší melodii, to znamená vnímáme ji, neboť poslouchání je přece vnímání. Zatímco zaznívá první tón, přichází druhý, pak třetí. Neměli bychom snad říci, když zazní druhý tón, tak jej slyším, ale neslyším už první a tak dále? Neslyším tedy ve skutečnosti melodii, nýbrž jen jednotlivý přítomný tón. Za to, že je uplynulá část melodie pro mě předmětná... Já tady hledám, jak to tady s tím předmětným... Tady je *Gegenständlich*, jo. Musím vám všem dopřát filosofickou etymologii německou, když řekne *vorgegenständlich*, to je, že to stojí přede mnou jako předmět, ne? My to v češtině tolik necítíme, předmět, že tento stojí přede mnou, že? Ano, tady to, co stojí přede mnou, tak obrazně. No. A tohle má člověk tendenci tedy, jak se říká, že za to vděčím, za to vděčím vzpomínce, jo? A za to, že u nějakého tónu melodie, u nějakého tónu melodie nepředpokládám, že je to vše, jaksi, že ten tón je celá melodie, jo, vděčím předhledícímu očekávání. Protože očekávám ještě pokračování, tak vidím, že ten tón zároveň chápou nebo nějakým způsobem to říct, nevím, ale nějak víme, že ten tón není celá melodie, jo? Za to vděčíme právě za tento fakt očekávání. To je názor jaksi několika autorů, poněvadž slyšíme. Toto objasnění nás nemůže uspokojit, jo, neboť vše, co bylo řečeno, se přenáší také na jednotlivý tón. Každý časový tón má svou... Každý tón má svou časovou extenzi. Jo? Uvědomte si, jak jsme tam... Jak jsme tam četli, že co to je časový objekt ve speciálním smyslu, není to jenom jednotka v čase, nýbrž také v sobě obsahuje časovou extenzi. A i jednotlivý tón jako časový objekt obsahuje v sobě časovou extenzi. Při úhazu jej slyším jako teď, při dalším znění má ale stále nové teď a přitom je to pořád tentýž tón, že? Platí ta první charakteristika. A právě platné... Stále nové teď a právě platné, to je zase to *jeweilige* asi, a právě platné předcházející teď se mění v něco minulé. Slyším tedy vždy jen aktuální fázi tónu a objektivita celého trvajícího tónu se konstituuje v kontinuu aktů, které... Teď jsou tady ty tři časové dimenze. Které to kontinuum je z jedné části vzpomínkou, z nejmenší punktuální části vjemem a z další části očekáváním. Zdá se, že se to vztahuje na

Brentanovo učení, zde musí nyní začít hlubší analýza. No, takže to není žádné řešení, co tady čteme, ale je tu několik takových záhad, ne? Tak nejdůležitější se zdá být ta věta, na kterou jsem upozorňoval, aspoň mně se zdá, že když zazní tón, může se mi objektivující pohyb... Onen tón, který setrvá a zaznívá, učinit předmětem, avšak ne trvání tónu nebo tón v jeho trvání. A to jakoby vysvětlovala ta následující věta, že ten tón v jeho trvání... Nebo ve svém trvání, je časovým objektem. To snad by měla být... To snad by měla být ta odpověď, ne? Nebo proč vůbec? Tak musíme vysvětlit, co to je to objektivující pojetí zopakovatelně, že, to bez toho asi nejde. No, objektivující pojetí jsme poznali v tom příkladu s arabeskou, který sice nám možná úplně nevyhovoval, no ale tak teď uvidíme, jak se to tady myslí. Ten příklad s arabeskou vychází jaksi z protipostavení dvou jaksi komponent zážitku. Tou jednou je smyslová látka nebo počítka, nějaký smyslový materiál, a to druhé je – takhle se to dá říct cizím slovem – interpretace, to pojetí, že? To je uchopení, to pojetí je uchopení toho materiálu jako něco, jako něco. Jednou je to arabeska a podruhé je to písmeno. Jo? Tam to bylo k nějakým ještě jiným účelům ten příklad uvedenej, ty souvislosti nás teď nemusí zajímat. To objektivující pojetí... To pojetí se nazývá objektivující proto, protože jen díky němu máme před sebou...

Hejdánek: nějaký objekt, nějaký předmět. Jinak bychom měli takovou skrumáž jenom dojmů. A co je důležité, dojmů, to znamená subjektivních stavů, subjektivních zážitků. Kdežto to, co vznikne tím uchopením, to už není jen můj subjektivní zážitek v tom smyslu, jak jsme to vždycky líčili, že ty nezákladnější složky prožívání jsou reálné a zapadají s časem. Vy jste tam právě použili čas jako charakteristiku toho, co je reálné. Opak toho bylo něco ideálního, co s časem nezapadá, nemění se, nestárne.

A tato ideální složka už je přítomná v tom objektivujícím uchopení, protože to objektivující uchopení má tu schopnost – to je prostě součást, komponenta zážitku –, že může právě ten tón, který je v prožívání každou chvíli jiný (v tom smyslu, že se s ním setkávám přes jiné zážitky), uchopit jako tentýž. To znamená, že v tom uchopení musí být přítomno něco, nebo ono musí mít schopnost, aby dokázalo nehledět na tu reálnou podmíněnost prožívání. Je totiž každým okamžikem, numericky vzato, jiný zážitek. A tyhle numericky odlišné zážitky si samy nemůžou říct, že jejich předmět je tentýž – aspoň podle Husserla. K tomu předmětu se dostáváte teprve tím, že dojmy jsou uchopeny a tyto dojmy něco reprezentují. To, s čím se setkáváme, co vnímáme – nemusíme se ani pohybovat, vždycky se říká sluch, hmat, zrak a tak dál, ale už i když se nepohybujeme, tak ty zážitky jsou v každém okamžiku jiné –, to pojetí musí být schopno ty zážitky pojmout jako reprezentanty téhož. To znamená, že každý zážitek může reprezentovat v nekonečně mnoha způsobech. A co zaručí nebo poskytne tu identitu, tu jednotu těch mnoha způsobů? Jedině nějaká složka prožívání, která není – ač my prožíváme také v čase, ačkoliv to prožívání, to uchopení, má také trvání a v reálném čase se odehrává, ale i samo, když ten objektivní čas dáme pryč, tak trvá a každou chvíli je to jiný zážitek –, a přesto je schopno tohle, co je součástí nás jakožto smrtelných bytostí, myslet něco, co s naší smrtí nezaniká, jako zanikají naše zážitky.

To objektivující pojetí je taková složka intencionálního zážitku, vědomí, aktu, která je podle mého výkladu ideální složkou, která umožňuje mínit totéž jako totéž. To znamená, že i ve vnímání, které se pořád mění, jsem schopen ty zážitky pojmout jako reprezentanty téhož. Tato schopnost objektivujícího uchopení nebo pojetí – dá se to nazvat *Auffassung* nebo interpretace přímo – znamená interpretovat data, ty počítka. Interpretovat je tak, že vždycky vidím, že zase reprezentují týž předmět. To znamená zhruba to objektivující pojetí.

A co se tady o něm říká? „Když zazní tón...“ To je strašně komplikované, jak zazní. Tady jsou nejméně dva možné pohledy. Ten tón... Také bych mohl mít dojem tónu, jako mám dojem barvy. Je rozdíl mezi vjemem barvy a počítkem barvy nebo dojmem a vjemem. Ten počitek se možná do češtiny přeloží jako dojem, což vystihuje tu jeho neobjektivnost. To je pak to slovo *imprese*. Když zazní tón... Takhle zatím nemůžeme rozhodnout, jestli je to *imprese*, nebo vjem. „Může-li si mé objektivující pojetí onen tón učinit předmětem...“ To pokračování by naznačovalo, že když zazní tón, znamená to, že mám dojem tónu, a tento dojem může být uchopen.

Rozvedl bych to takhle: když zazní tón, tedy když mám dojem tónu, tak mohu tou ideální složkou prožívání ho učinit předmětem. Zatímco u dojmů předměty nejsou. Dojem je neintencionální zážitek, který nemá svůj předmět. Je to takové bezprostřední datum, které teprve vstoupí do vztahu reprezentace, ale pak také nemá svůj předmět, poněvadž ten předmět je předmětem v rámci toho pojetí, nikoli v rámci těch počitků. Ty slouží jen jako reprezentanti. Takže myslím, že to „učinit předmětem“ by napovídalo výkladu, že objektivující pojetí uchopuje dojem tónu no a teď... tak co může to objektivující pojetí uchopit? No, že to je tón C2, a tedy že to je pořád tentýž. Ještě bych to chtěl nějak dokončit... takhle by to snad... No, to právě se zdá teď, jak to pokračuje, že jeho znění tento objektivující přístup nemůže uchopit, co tady bylo řečeno. Já jsem tam teda hodně interpretoval, poněvadž jak říkám, když zazní tón, tomu rozumím, že to je *imprese* tónu, jaksi, že to je dojem tónu. To je to, co může reprezentovat tón C2, ale když není uchopeno jako reprezentant tónu C2, tak není tím reprezentantem. Ale my to můžeme udělat. Můžeme se k tomu C2, k tomu dojmu obrátit a uchopit ho. Já si myslím, že pak to znamená vidět v něm reprezentanta. No, ale třeba mi to někdo vyvrátí. A to trvání toho tónu nebo tón v jeho trvání. A teď tady je ten tón. Je to ten tón C2, nebo ten dojem tónu? Já myslím, že je to obojí. Jiný hlas: No tak co teda?

Hejdánek: Něco třetího. No co? No co? Pak můžeme jej otevřít třeba. Tón C2 nemůže být objektivován ve svém trvání nebo časovou souhru, rozloženost, čili to trvání, to znamená, že je ten tón zbaven času, takříkajíc. Není to terminologie přesná, ano, a což odpovídá tomu, co jsem zdůraznil u těch objektivujících aktů, že ono to totožné, které jaksi pochází z toho pojetí, že je něčím... jistě, když to bude vnímaný stůl, tak ten stůl může shořet. Ale to nijak tím neshoří ten předmětný smysl toho vjemu. Takže tenhle ten, tenhle ten jaksi ten předmětný smysl – což jsem předtím nepoužil ten výraz, ale znamená to to, co...

--- (1984-01-23 Petr Rezek – Husserl V (1)_062Sez b_cleaned.flac) ---

Jiný hlas: To nemá nejlépe potom vidět na ideálních, jsou matematická, ta netrvají v daném čase. Jenže to slovo jednota v čase chtěl říct, že jednota v čase také není časová nějak, ne? Jako ta ideální jednota, o které mluví. Že můžeme minit tentýž stůl. Že tentýž stůl miníme, tak ten stůl, který tady vidíme a miníme, jeho totožnost v tomhle pojetí časová asi není. Vjemový smysl.

No a tak, jak říká Láďa k tomu, když už je tento objektuován, když je tedy vzat jako *e2*, tak by se s ním vylučovalo to jeho trvání, jak jsme to teď říkali. No jo, ale co dál? Existuje ale výjimka. Existuje takový objekt, pro nějž tohle neplatí, že by byl zbavený každé té své extenze, té časové rozlehlosti zbavený. Takový objekt, který není zbavený té časové rozlehlosti, on nazývá časový objekt.

A teď je otázka, jestli ten časový objekt může být uchopen tím objektuujícím aktem. Jestli bych to tak mohl učinit předmětem. Ten objekt, ale to trvání tónu... jak to sakra je? Když zazní tón, může si mé objektuující pojetí onen tón, který trvá, zaznívá, učinit předmětem. Avšak ne trvání tónu nebo tón v jeho trvání. To je následující věta, podle mě by měla vysvětlit, proč ne. No a možná, že se pletu. Já jsem si myslel, že ta věta: my jsme to vyložili, že tento tón se svým trváním ve svém trvání jako takový je časovým objektem. Tak je to výjimka, nebo vysvětlení toho, proč nemůže být?

Tak máme tady, se vymýšlí termín. Prostě když to děláme tím předmětem, tak do toho předmětu nemůžeme pojmut trvání toho předmětu nebo předmět v tom trvání a teď místo toho říkám předmět. A teď vymýšlí nový název: předmět ve svém trvání je totiž časový předmět. On tu ovšem říká časový objekt, čili *Gegenstand* a objekt musíme tady lišit. Předmět a objekt. To znamená, ten předmět je časový objekt. Tón v jeho trvání není předmět. Tón v jeho trvání je časový objekt. Kdežto tón samotný je předmětem. Tón jako předmět nebo i objekt nemůže v sobě obsahovat...

No dostáváme se k intencionalitě předmětu, když je uchopen. Když prostě ten dojem blíže určím, když se k němu vztáhnou tak nějak pomocí té ideální složky toho zážitku, tím uchopením, tak ten dojem je pořád tentýž, ten by se tím neměl změnit, ale je uchopen jinak a reprezentuje určitou červenou třeba nebo ten tón *e2*, který může být zahrán na různé nástroje v různé barvě, a pořád je to tentýž, podle čeho to poznáme? Že ten dojem, ty dojmy jsou úplně jiné přece v jistém smyslu. Právě ta barva, když patří k tomu

dojmu, tak by vlastně jsme neměli... taky se to někdy nepozná, že je to tentýž tón zahráný na pišťalu a na housle, že je to tentýž.

Takže co dělá ten, kdo to pozná? To je to samé, jako když pět lidí řekne slovo pes. Je to pokaždé to samé slovo, i když ho řekne každý jinak. No, to by sem... to je komplikovanější s těmi slovy. Není to tak jednoduchý příklad, který by nám to mohl rychle vysvětlit. Ale já mám hypotézu, já nevím, jak vyložit tu větu, že ten jako takový je časovým objektem, ale já mám hypotézu, že ten tón v jeho trvání, že to je ta imprese toho tónu. Protože o tom on tady bude dál mluvit, hned ten paragraf devátý nebo desátý. Tam mluví o té impresi. Imprese se rozumí ta aktuální, ten počitek. Ten počitek přece ten je bodový. Jenže on chce přece ukázat, že v té předreflexivní sféře, on to tak neříká, předobjektivní, by se dalo říct, že už prožívání má nějakou extenzi.

Jiný hlas: Prožívání jo, ale ne imprese, nikoliv imprese.

Jiný hlas: No asi že jo. O tom bude dál, o té časové části vnímání. Punktuální znamená nečasový. Takže punktuální složky vjemu nebo vnímání prostě nemůžou být v čase, to je prostě vyloučená věc. Imprese času je vyloučena. Po mém soudu.

Jiný hlas: No moment, imprese času, to se tak nesmí říct. Protože...

Jiný hlas: Ne, trvání...

Jiný hlas: Že každá imprese, každý ten dojem trvá. Má trvání. Ne, že jsou nějaké speciální imprese, jako je imprese červeně, něčeho červeného, nebo takového červeného, který není určený, že by byl dojem času. Já myslím, že jistěže, pokud mluvíme o *impresi*, tak můžeme mluvit o trvání té *imprese*, trvání vjemu. Ale ten vjem sám se nemůže vztahovat k trvání, leč přes to navazování v čase toho jednoho vjemu, té jedné *imprese* na ty předchozí. *Husserl* to označuje úplně punktuálně. Já bych možná navrhoval, abychom po přestávce si přečetli rovnou paragraf jedenáct, kde je o té *impresi*, a snad se to trochu objasní.

Mám takovou hypotézu, ale zatím jsem ji tady nenašel moc potvrzenou, že *Husserl* chce, když mluví třeba o tom poli časovém nebo prostorovém, jak nám tam říkal, že ty vztahy vedle jsou nějaké vztahy předobjektivní, takže by byly vlastně vztahy v oboru těch dojmů. A i v oboru dojmů času – teda ne času, chyba, přesně to, co jsem říkal, že se tak nesmí říct – každý zážitek ve smyslu dojmu je vybaven jakousi *extenzí*, která tady bude popsána. Začíná to *impresí*, která není časová, to je začátek. Ale pak se něco tady děje, *retence* a tyhle věci, *retencionální modifikace*, tak ta by měla být příkladem na to, jak se odehrává něco *kvazičasového*, jako tam bylo *kvaziprostorové*. To ještě není čas. A něco *kvazičasového*, co se odehrává před tou objektivující, před tím objektivujícím pojetím, neboli v tom oboru *impresí*. Takhle mám tu hypotézu. Tak je čtvrt, asi se hodí udělat přestávku.

Navrhuju tedy, sice to nebude možná nejjasnější, ale ono je to všechno tak těžké, že bychom se nikam nedostali. Došli jsme k tomu problému *imprese*, přečteme si pak paragraf jedenáct. Dojem je *imprese*, to je překlad. Objektivní čas, který právě zde není východiskem, je něco takového jako objekt uchopený tím uchopováním, předmět toho uchopování. Jako tentýž stůl, který vnímáme, nebo smysl slova, jak jsme zmiňovali. Objektivní čas, zdá se mi, že by byl v oboru toho, co není pouze můj dojem, co není pouze subjektivního něco, na čem se můžeme shodnout, vždyť žijeme všichni v jednom objektivním čase, v určitém smyslu se v něm dorozumíváme. Ale tím *Husserl* říká, že tímhle začít nejde, protože musíme prozkoumat, jak se vůbec k něčemu takovému můžeme dopracovat.

A teď začne zkoumat ne ten objektivní čas, ale řekněme čas subjektivní. Začne zkoumat podle mého výkladu dojmy, to, co je subjektivní, a uvidí, že už v oboru dojmů, tedy toho, co je před tím uchopením objektivujícím, byť by šlo jen o tón nebo pak objektivní čas jako něco daleko většího nebo rozsáhlejšího, tak pořád tady jsou tyhle dva póly. Objektivita pochází z uchopení, z ideální stránky prožívání. Kdežto to, co on tady zkoumá, to je subjektivní stránka. Lépe je tu objektivní nazvat ideální, on to nazývá ideální složkou a teď se zabývá tou reálnou složkou toho prožívání, toho, co se pořád mění, co zapadá a co právě je těžké jako totožné uchopit pro ten objektivující přístup.

To by mohl být smysl té věty, co jsme rozluštili. Že i když jsme objektivní čas vyřadili, tak přesto teď nalézáme v našem prožívání nějakou objektivující tendenci, objektivující uchopování, nějakou složku,

kteřá je ideální. A tahle ideální složka najednou jakoby byla bezmocná, když má uchopit trvání toho dojmu, totiž toho, co není ideální, co je reálné. Než někdo namítne, že o tom mluví a používá slova v řeči – jistě, to je námitka vůči *Husserlovi*, možná i oprávněná, ale to si zatím ušetřeme. I když řekne počíteť a řekne, že něco uplyne v čase, že je to reálné, tak pořád používá jazyk, který je ideální. Používá ho, aby se domluvil o něčem, co ideální není. Jestli to jde jinak, to je otázka. Tu námitku bych nechal stranou. Můj dojem je, že tu větu lze pochopit v tom smyslu, že učinit objektem znamená vždycky tak učinit prostřednictvím složky prožívání, která je ideální. A to, co je uchopeno, musí také jako ten smysl našeho vnímání, ten jednotný pól, ten smysl, ten stůl, musí být také nějakou ideální povahou. Tomu říká ta jednota. On tam ještě říká v čase, tedy jednota v rozmanitosti *repräsentantů*. To je jedna věc, tahle ideální stránka. No a teď v té druhé stránce, která je uchopována tou ideální, dojmy jsou uchopeny a představují se *repräsentanty*, tím pádem sami nemůžou reprezentovat. Jedině až je tady někdo, kdo v nich čte nějakou souvislost reprezentace. A teď podle mě on v těch dojmech nalezne jakýsi *kvazičas*, jakousi časovost, která se od nich nedá odtrhnout a která se taky nedá uchopit tím idealizujícím, objektivizujícím přístupem. Tak bych rozuměl té větě.

Jiný hlas: No a jak rozumět tomu, co říká potom na konci té kapitoly?

Jiný hlas: To je ten kámen úrazu. Všimněme si první řádky na straně patnáct, že tam mluví o časových objektech *immanentních* i *transcendentních*. Že on tenhle objekt, o kterém bude mluvit, když vyřadil tu *transcendenci*, bude nějaký *immanentní* – dost dobře nevím, co to je – ale bude to slyšený tón C2, který nezařazuju do nějaké souvislosti, že byl způsoben kauzálně nějakými procesy. Když ho vezmu jenom tak, tak tohle bude zřejmě *immanentní* časový předmět. Ale jsou pak i *transcendentní*. To je první záhada.

Jiný hlas: Já jsem to sice četl, ale ještě ne dostatečně. Já bych ještě formuloval jinou hypotézu, že to, co chtěl připravit, je, že obvykle ten objektivující akt se soustřeďuje na to, že formuje nebo konstituuje ten předmět.

Hejdánek: Ano.

Jiný hlas: A že v tom předmětu ovšem ten čas nikdy není uchopitelný.

Hejdánek: Ano.

Jiný hlas: ale protože mluví o tom, že ten tón v trvání je něco, co tím *Gegenstandem* nemůže být, tím předmětem nemůže být, ale nazývá ho *Zeitobjekt*, tak bych měl hypotézu, že pak chce vykládat, že existuje takový objektivující akt, který se liší od toho, jaký je běžný, který odstraňuje ten čas. A to je právě ten objektivující akt, který konstituuje ten *Zeitobjekt*.

Hejdánek: Ono tomuhle tomu výkladu, co říkáš, by dokonce možná, když to člověk čte německy, to napovídalo. Ono totiž to *und doch*, jak tam je to „avšak“, jo, se dá číst dvojím způsobem. Kde to máme, tu větu? Za tím proloženým, to je na straně 15 v tom, co jsme už celé četli, ale to musí člověk číst pořád.

„Když zazní tón...“ ano, ano, ta věta to je: „Když zazní tón, může si mé objektivující pojetí onen tón, který setrvává a zaznívá, učinit předmětem.“ A teď je otázka, jestli k tomu „avšak ne“, jestli to máme číst, že nemůže, a nebo že to jenom nedělá. Já jsem to předtím vykládal, že nemůže. A možná, že to je chyba.

Jiný hlas: „Když zazní tón, může si mé objektivující pojetí onen tón učinit předmětem. Objektivující pojetí si ho činí předmětem, činí ho předmětem, si ho činí předmětem.“

Hejdánek: No dobře, ale o to nám teď nejde aspoň...

Jiný hlas: Tak to znamená, ten časový objekt je něco jiného, s tím objektivujícím pojetím nemá nic společného. No počkat, tam je slovo *Auffassung*, on to tam bere jako akt. Moment, to si... já myslím, že... „může si mé objektivující pojetí onen tón, který setrvává, učinit předmětem.“ No a z toho neplyne, že už předtím předmětem byl, že jo. To je to, když ty dojmy teď jako uchopím novým jaksí způsobem, když předtím takzvaně jenom žiju v médiu, to jsou prostě taková bezprostřední data a vlastně se k ničemu dalšímu nedostávám, protože jenom jsem jaksí ponořen. A teď můžu to médium jaksí uchopit. A to znamená, že ono to médium se teď stane přinejmenším tedy těmi *repräsentanty*, bude uchopeno jako něco, bude reprezentovat něco jiného. „Učinit předmětem“ – no tak když se totiž stane tím *repräsentantem*, tak předmětem není. Předmět je to, co má být těmi *repräsentanty* reprezentováno.

Když vidím tu arabesku přece v tom, tak nezkoumám ty dojmy barvy a toho, nýbrž jde mi o... teda z té arabesky uvidím to písmeno. Když uvidím to písmeno, tak pak jsou to reprezentanti přece něčeho, co vlastně ani nemám přítomné, to jenom odkazuje k tomu „A“, jaksi, co je smysl slova „A“, nebo písmene „A“. Já pořád nevím, jestli to „učinit předmětem“ znamená učinit předmětem ten dojem, jaksi, a nebo zda ten dojem se musí stát reprezentantem.

Hejdánek: No, ono mluví o *Auffassung*, to znamená, že to *Auffassung* už dávno překročilo tu rovinu té impresie.

Jiný hlas: Jo, ale já nemůžu ten tón jako určitý tón C2 získat bez toho objektivujícího uchopení. A teď já se můžu zeptat, a co uchopuju? No uchopuješ ten tón. Ano, ale znamená to tak, že se mi ty dojmy stanou reprezentanty toho tónu. Já nikdy neslyším totiž tón C2, nýbrž vždycky jaksi nějakou jeho konkrétní realizaci, třeba na housle. Takže pak ten tón na těch houslích беру jako reprezentanta tónu C2, i když C2 nikdy neuslyším ušima. Takže já teď nevím třeba, jak tu situaci s těma houslema popsat. Já můžu ten tón učinit předmětem, tu impresi. Ve zvláštním případě, když mi jde jenom o tu impresi. Normálně předmětem činím ten tón.

Hejdánek: No to je právě zajímavý, no.

Jiný hlas: Takže ty říkáš, že ten tón C2 nikdy neuslyšíš. Je vůbec možné ho někdy slyšet? Není nikdy slyšet tón jako tón, když ho nemůžu slyšet. Dá se vůbec zahrát? To jsou už námitky možné a tak dále. No nevím, co z toho má plynout. Je to v podstatě jenom v tom smyslu, že to není prostě jako rozdíl mezi červenou a červení. Červeně prostě očima neuvidíš. Tak tón neuslyšíš ušima, ten C2. Uslyšíš prostě realizaci toho tónu C2 na housle, na piáno, uvidíš červenou na tomhle papíře, támhle na něčem, to je červená, ale červeně jako takovou neuvidíš. Protože to je ideální jednotka, která dává smysl nad tím čistým smyslem. To může být jako že není na žádné impresi, jsou tam už nějaké další tóny, harmonické, alikvotní tóny. Tak netvrd' mi, že není možné způsobit jenom čistě tón C2, kdyby teda žádná impresie... tak to bude znít jako nějaký generátor. No ale nebude to C2, bude to prostě C2 z nějakého generátoru, který vytváří čisté tóny. Ale to je něco jiného, než o čem se mluví o intencionálním předmětu. Já jsem chápal, že jde o intencionální předmět.

Hejdánek: Ano, tak to je zajímavá námitka.

Jiný hlas: No tak když tam nebudou žádné nečistoty, tak by pak měl být... tak teď slyším C2.

Hejdánek: To je furt zůstávající zásadní rozdíl mezi tónem znějícím a mezi tónem jakožto konstruovaným předmětem. Zrovna tak jako nemůžu potkat barvu. On odliší čistý tón C2 podle toho, kdo ho způsobuje. A ten nejčistší tón C2 způsobuje nikdo. [nesrozumitelné] čistý, on říká, že nemůže slyšet C2.

Jiný hlas: On neříkal čistý.

Hejdánek: Tón, co se tady jaksi realizuje. No a to je totiž, když uslyšíš tenhle třeba z toho generátoru, kde to bude bez všech nějakých těch vyšších harmonických a tak, tak zase je problém, že to je tato realizace v tomto čase probíhající, kdežto tón C2 je něco nečasového, jo, asi prostě to zase je to realizace toho tónu, byť bude čistší než jiné. Není to zkrátka to, co mi dovolí říct o každém tónu C2, že je C2. To je něco, co...

Jiný hlas: To je tón C2.

Hejdánek: No, no.

Jiný hlas: Ne jeho realizace, ale to je ten předmět. Udělat to objektivující pojetí z té konkrétní realizace, už to učinit svým předmětem.

Hejdánek: No, to je asi možná na moc vysoké úrovni. Ono, já si myslím, proto jsem začal mluvit o té červení, že se můžu zaměřit třeba i na konkrétní červenou, kterou mám před sebou tady třeba, tuto konkrétní červenou vlastně můžu, to můžu přece zkoumat. Tuto realizaci červené. Nemusím se zdržovat rovnou v těch nejvyšších sférách těch ideálních jednot, totiž červeně. Já se můžu zaměřit na svůj dojem červené přesně, to můžu. Dojem červené prostě na těchto šatech třeba. A můžu...

Jiný hlas: Na ty se můžu zaměřit a...

Hejdánek: A můžu ho srovnávat s jiným.

Jiný hlas: No, přesto nerozlišíte ten konkrétní tón tady na tom klavíru, který je C2, váš vjem...

Hejdánek: No jistě, no proto to říkám na té červení.

Jiný hlas: No, a to by mělo být podle toho, co Husserl v tom objektivujícím pojetí dělá, jestli z toho vytváří teda ten tón C2, anebo jestli do toho svého předmětu zahrne i to, že je to na klavíru, že tam jsou tyhle ty vyšší harmonické tóny a tak dále.

Hejdánek: Předmětem může. To může udělat. Když skladatel napíše skladbu pro klavír a dá tam C2, no tak to udělal tím objektivujícím. To je potom předmět C2, ale už v předepsané souvislosti s tím pianem. A přitom to není tohle piano ani tamto piano a tak dále.

To, co jsme tady teď probírali, se dá prostě provést na různých rovinách. Ta nejvyšší je vztah mezi červení a jednotlivou červenou nebo mezi tónem C2 a jednotlivými C2.

Jiný hlas: A mezi barvou a červení. Už když mám vjem, který je červený, tak ještě pak z toho, o čem jsme předtím mluvili, že *intenzionální předmět* – jako *intenzionální předmět* si můžu udělat tu vnímanou červenou, ne červeň. Ta červeň je potom...

Hejdánek: No, to je taky *intenzionální předmět*, jenže jiného aktu. To není akt vnímání smyslového.

Jiný hlas: Ale takže Husserlovi jde zatím spíš o to vnímané a *intenzionální předmět*... právě tato rovina, rovina červeň, červená nebo tón C2 a ty jednotlivé realizace, ta je možná moc vysoká. Je potřeba tento vztah těchto dvou členů vidět možná už níže. Že totiž mám dojem a ten dojem se snažím nějak uchopit. Je pravda, že jakmile ho uchopím, tak uchopuji víc, než co mi je bezprostředně dáno. Protože už to, že řeknu, že toto přede mnou, tato barva přede mnou tady, že je červená, ne červeň... Tak jakmile řeknu, že je červená, tak už říkám víc než něco, co by se týkalo jenom téhle chvíle a tohoto místa.

Hejdánek: No, to je prvek. To já můžu chtít říkat červená snad víc než před barvou. To už pak jsou o rovinu výš.

Jiný hlas: Takže to je strašně komplikované, ale vždycky je tu ten dvojitý vztah, že to uchopení znamená jisté překročení té časoprostorové vázanosti na ten moment. Takže možná, že by se dalo i ten nějaký dojem – teď už nevíme vlastně skoro, co to je, ale je to o té impresi, o té u paragrafu, a je to asi základní pojem – tu impresi lze nějak uchopit. Ale to znamená už překročit tu její časoprostorovou danost. A teď on se snaží časoprostorovou danost ve smyslu ovšem nějakého času a prostoru, který je už zase abstraktnější, v čase T a takhle. A on jakoby teď chtěl jít do té nejspodnější roviny, do té roviny těch impresí a tam nalézal *kvaziprostor* a *kvazičas*. Že imprese, řeknu to opatrně, souvisí nějak, nechci říct přímo, že má zatím tak ostře nějakou časovou a prostorovou rozlohu, což pak on pojmenuje tím slovem pole, časové pole a prostorové pole. Což pro něj není objektivní čas, ale tohleto předreflexivní, nebo jak tomu budeme říkat (dost se někdy používá to slovo před-objektivizace), tohleto se může uchopit. A jakmile se to uchopí, tak se to začne objektivovat zkrátka. A tím je otevřená cesta nebo klíč k tomu, abychom nakonec dospěli až k tomu objektivnímu času. Že se uchopí to, co je předreflexivně prostě v tom světě před tou objektivizací, co se tam odehrává. A ono se tam něco odehrává, kupodivu. To znamená ovšem, že vlastně tím on ukazuje, že musí najít novou cestu té objektivizace, která tohleto neztratí.

Hejdánek: Ano, to je pak smysl těch jeho hlavně pozdních zkoumání, co jsou v té *Krizi*, v *Krizi věd*, že věda právě tuhle cestu té objektivizace a idealizace hlavně zapomíná a zdržuje se v tom vyšším nebo nejvyšším patře a tvrdí, že ty její konstrukce, vlastně idealizace, jako je třeba *newtonovský* prostor, to že je vlastně základní prostor světa a všechno ostatní je – neříká se, to se říká až u nás, že je tím odrazem – ale jaksi třeba naše prožívání času, no tak to vlastně je, jak jsme to četli na začátku, to je vyvoláváno, to je přímo reakce, důsledek. Ten objektivní čas, to dění světa samo, nezávisle na nás (jak se říká, realita), to na nás působí a to vyvolává naše zážitky trvání. Je to pokus vysvětlit trvání světa objektivního, trvání zážitků.

A Husserl dělá obráceně a říká: pozor, nezapomeňte, že jste celou svou vědu vybudovali tak, že jste museli začít ve světě, který toto ještě vůbec neznal, tenhle ten *newtonovský* prostor, čistý prostor nebo matematický prostor a tak dále, matematický čas nebo fyzikální čas. Vy jste museli jednou začít v něčem, kde to ještě nebylo. A je možné ten začátek, to, odkud jste vyšli, je možné to škrtnout? Je možné na to zapomenout? To, že na to zapomínáte, tak to je právě příčinou *Krize evropské vědy*. Že zapomínáte na ten

původ těchto idealit o vědě a prohlašujete, že to, co tou objektivizací a hlavně idealizací vzniklo, jako ten čistý matematický prostor, to že je ten základní prostor a všechno ostatní, i naše subjektivní prožívání, že je jenom odvozené, jenom subjektivní. Barvy vlastně neexistují, to jsou jenom naše subjektivní dojmy našich dojmů a tak. Existuje jenom to, co se dá změřit a zvážit. K tomuhle to pak vede. Uvidět prostě tu souvislost. A on se teda domnívá, že i to by znamenalo...

Jiný hlas: objevit znovu původní ideu evropské vědy a jaksí, že zde by mohla, ne snad mohla, on se domnívá přímo, že určitě by byla naděje překonání jaksí krize evropského lidství, vědy a tak dále. Ta krize vědy je u Husserla jaksí v krizi toho lidství, a to je tohleto zapomenutí na ten původ, na to východisko. No, je to, víte, já nevím, jestli se to dá jaksí jednoduše, tato obecná úvaha, jestli se to dá jako jednoduše vyřadit, říct, co z toho. To je moc široká otázka. Ale když zmínil tu novou objektivaci, tak to je ta, která nezapomíná na ten původ z toho předvědeckého světa. Třeba logiku vyloží Husserl zase jako něco, co je zakotveno už v předvědeckém životě. V našem životě, který vedu, jinak neznáme třeba, ono sice na nás zase působí a tak, ale když ji nepoužíváme a zřejmě i před jejím vznikem nějak existují jakési pasivní struktury, pasivní syntézy, a mezi nimi je určitá souvislost. A když se ty souvislosti přímo uchopí, přímo uchopí, to znamená jako takové, tak mám určité souvislosti, souvisí to s tím, jde třeba o negaci, jak vyloží. Z takového charakteru prožívání, který stále se vlastně odehrává, že nám poukazují jaksí stránky věcí, pokračování a vždýcky v pokračování v nějakém stylu, že jaksí něco bude pokračovat. A ono se to někdy to pokračování taky nepotvrdí. Zklame se. To jsou ještě různé nuance, aby to bylo zklamání, tak to se musí ještě zpřesnit, ale tak k tomu. Prostě se to zklame. No a my jdeme dál, nebo hledáme něco jiného. A teďko, když se to výslovně uchopí a to zklamání se nejenom pasivně připojí zase do pokračujícího života, nýbrž když se výslovně spojí s tím, s tou anticipací, která předcházela, tak pak máme něco, co se nekryje, co se odporuje. Prostě to očekávání se nenaplnilo, nastalo něco opačného. Nebo se taky může naplnit.

Takže a teď, když to výslovně takhle spojíme, což v té pasivitě neděláme, tam jenom takzvané pokračujeme, jako tady to bude s tím časem. A až když tohleto pokračování výslovně provedeme, výslovně uchopíme, spíš než provedeme, to znamená znovu jaksí spojíme aktivně na rozdíl od té pasivity, tak jsme na cestě k pochopení toho, odkud pochází negace v logice. Musí se pak vysvětlit, odkud se bere subjekt a predikát a to všechno provádí. A zase už to nalézá v tom světě před vědou. Idealizací těchto předreflexí probíhajících, teda podle mě, já nevím, jestli on to slovo předreflexe použil, ale jiní pak po něm, třeba Merleau-Ponty, mluví o předreflexivním životě. Tak on mluví spíš o životě pasivním nebo přirozeném světě, jak se ten *Lebenswelt* překládá a tak dále.

Tak takhle to je prostě obecný styl, co jsem na několika těchto příkladech udělal, ukázal, ale jenom naznačil, to nesmíte zas na tom stavět, to se musí všechno podrobněji. Do toho stylu zapadají ty analýzy o času. Co jsou věty logiky nebo její předmět? No to jsou asi takové předměty z rámce, jako je objektivní čas. To je jaksí zhruba na stejné rovině, rozhodně to je o nějakou rovinu výše než ten svět těch našich dojmů a jejich souvislostí. Říkám to hodně zhruba, ale ten kontrast snad vidíte. Tak o to on se tady pokouší. Teď já váhám, jestli, jak jsem říkal, ten rovnou ten paragraf 11... No, já z toho mám tady taky něco poznamenaného, ale nevím. Je tam totiž spousta takových termínů, víte, a [nesrozumitelné]... Přečteme třeba první větu paragrafu 8 nejprve. Já tak z každého trošičku na něco ťupnu a ono to zas tolik není, no, ale abych ťuknul na ty jasné věci. Tak první věta paragrafu 8 na straně 15: Vyloučíme teď jakékoli transcendentní pojetí. Prosím, všimněte si pojetí, co to znamená. Já mohu pojímat to, co pojímám, různým způsobem tak, že budu například... já můžu popsat svou zkušenost, pojmut ji tak, že to je vyvoláno třeba nějakým vnějším světem mimo mé prožívání. Tak takhle bych to snad chápal. A jakékoli transcendentní pojetí a kladení, což pojetí a kladení berme jako, že to znamená totéž prozatím, a vezmeme to čistě jako hyletické datum. Hylé znamená látka. Vezmeme ten tón jako bezprostřední datum, jako takový materiál. Vidíte, tady řekne, jak ten tón bude tedy zkoumat. Nebude zkoumat tón C2, ale bude zkoumat dojem, datum. Prostě něco, co už nic bezprostřednějšího pak není. A je to fenomenologické datum. Že jo?

Hejdánek: Podle mě jo. Podle mě jo. No, to jsme o tom mluvili, že to možná bude složitější, že...

Jiný hlas: No a teď ho popisuje. Pozor, popisuje datum. Začíná, ustává a jeho celá jednota trvání... No, to už je ovšem komplikované. Jednota celého procesu, ve kterém začíná a končí, se posouvá. Po ukončení do stále vzdálenějšího teď. V tomto klesání zpět, já vím, že to není jasné, ale v tomto klesání zpět jej ještě pevně držím a mám jej v retenci. Tak tady se objevuje ten důležitý pojem *retence*, který tady ještě mnohokrát uvidíme. To znamená podržení, jaksi ještě držím. Je to překlad toho asi „pevně držím, mám jej v retenci“, to by mělo být ekvivalentní.

A dokud takto trvá, má svou vlastní časovost. To je ta časovost, o které jsme předtím četli, že se nedá od těch i těch komponentů... on tam říkal fenomenologická, neříkal tam transcendentní, komponenty, komponentové, tak má vlastní časovost. Je týž. Tak to je jedna věc, že je týž. Ale jeho trvání je stejné. No to by se zase... Jak je to tam? Jeho trvání je stejné, nebo je týž? *Er ist derselbe und seine Dauer ist die gleiche. Derselbe.* Hm, *dieselbe*. Tak ne že... *die Dauer*, jo? *Er ist derselbe, seine Dauer ist dieselbe*.

Hejdánek: To je chyba. Nesmí být stejné. I když to možná není srozumitelné ani jedno, tak to se nemůže to *das Gleiche* u Husserla překládat, to už jsem Husserlovi vyčítal výslovně. Že ty dva domečky jsou stejný, ale ne tytéž, jaksi. Ale možná že to tady znamená to *das Gleiche*, to já nevím přesně, jestli to trvání... Já jsem to ještě nenašel, na který straně, prosím tě?

Jiný hlas: Dvacáté deváté, jo... *Seine Dauer ist dieselbe*.

Hejdánek: No, *seine Dauer ist dieselbe*. No to se tím chce říct, že k tomu tónu, k jeho – k němu patří časovost, a časovost, to je trvání. A to trvání je pořád totéž trvání, nejsou to dvě různá trvání. Takže ono se to musí rozvést trochu. To trvání je stejné... Co to znamená stejné? To nic neznamená, podle mě. Ale když řeknu totéž, tak to možná taky... No, ale na to nechci teď klást důraz.

Právě, to říkám, že je nesrozumitelné. Já myslím, že k tónu patří časovost a časovost tady popisujeme trváním. A to trvání je pořád jaksi jedno a totéž trvání. Nejsou to, že by jedno trvání skončilo a nastalo další. Je to stále totéž trvání. Jako bude mít ten hrneček pořád totéž ucho, ať ho otočím, má totéž ucho. Tak ta časovost je pořád táž, v nějakém smyslu je táž. A já bych řekl v tom smyslu, že patří pořád k témuž tónu. Když si obrátíš tu stránku o dvě, tak je tady takový diagram. Na straně dvě stě osmnáct je pak popsáno to zapadání a udržování. Já bych řekl, že třeba ten jeden obrázek znázorňuje to trvání patřící k určitým dojmům nebo...

Jiný hlas: [nesrozumitelné]

Hejdánek: Ano, to jsou předčasné závěry, o tom bude daleko podrobnější výklad. Žádná odpověď, budeme se takhle bavit. Protože já jsem říkal, že tady nejsou právě dvě. Že se tím jenom chce říct, že k tomu tónu patří jeho trvání, které je pořád totéž, že se nezmění v jiné.

Jiný hlas: [nesrozumitelné]

Hejdánek: Jenom v tomhle smyslu. Ne dvě nějaká, že jsou totožná. Je to nešťastně...

Jiný hlas: [nesrozumitelné]

Hejdánek: Tón má trvání a to trvání je pořád totéž trvání. Není to tak, že by přestalo a začalo jiné trvání.

Jiný hlas: [nesrozumitelné]

Hejdánek: Právě to opravujeme, v tom je totéž, stále totéž. Kdyby tam totiž bylo stejné, tak už mohou být dvě. Ty hrnečky jsou stejné, ale jsou dva. A protože je trvání téhož, tak on si dovolí říct i to, že je pořád totéž.

--- (1984-01-23 Petr Rezek – Husserl V (2)_041Sez a_cleaned.flac) ---

Jiný hlas: Poslouchej ty melodie, jo. Nevadí ti to, že to má stejné trvání, anebo že to je hodně daleko? Tak, ono mi hnedka zmizí to trvání toho tónu. Před chvilkou, před půl chvilkou a teď je fuč. Je to stejné trvání, no a to se tím chce říct.

Ne, právě že on se neodsunul, on je podržený ještě nějak. A je podržený jinak, než když jako teď zní.

Prostě už to na ty housle nehraje a není ticho, kupodivu. To nezmizelo, ještě ho udržuju. V tomhle smyslu je to pořád totéž trvání.

Přečteme kousek, abychom se k těm dotazům pak mohli vracet. Tak kam jsme to dočetli? „V tomto

klesání zpět“ teď bysme měli číst.

Jiný hlas: Jo trvání, totéž... jo trvání, já to nemůžu najít. Pátý řádek. 1, 2, 3, 4, 5. Pátý řádek.

Jiný hlas: Vidíš, a já bych si tam dal „je stále totéž“. No, „stále“ tam není, to si dám do závorky, ale stále totéž, a ne „stejně“.

Mohu zaměřit pozornost na *způsob jeho danosti*. To je strašně důležitý pojem, *způsob jeho danosti*.

Vidíte, teď se nebudu zaměřovat na obsah, na to, co mi je dáno, ale na to, *jak* mi je to dáno. A co zjišťuji?

Teď budu zjišťovat právě, že je mi dáno jednou jako přítomné, jednou jako minulé. To jsou ty způsoby danosti. Tón a trvání, které naplňuje – zase ten tón naplňuje to trvání – jsou vědomé v kontinuitě způsobu. Tak ty způsoby, to jsou ty způsoby danosti v neustálém toku. Bod, fáze tohoto toku se nazývá vědomí začínajícího tónu. Nevím, proč se neřekne první bod, nebo *und ein Punkt*. Já bych tady možná to *ein* chápal v silném slova smyslu. A jeden bod, jedna fáze mezi mnohými, se nazývá... ne každé, já si teda myslím.

Takže jedna, prostě když budu mít hodně, tak jednu z nich označuji jako jeden bod a jedna fáze. Jeden bod, jedna fáze tohoto toku se nazývá vědomí začínajícího tónu, *von anhebenden Ton*. To je jako začínající, když on nasazuje, *hebt an*, když tam začne znít. To je ten první tón, to je ten moment, který byl ještě izolovaný a byl pěkně slyšet.

Takže jeden bod, jedna fáze tohoto toku se nazývá vědomí začínajícího tónu a v něm je první časový bod trvání tónu vědomý jako teď. *Und darin ist der erste Zeitpunkt der Dauer des Tones in der Weise...* „ve způsobu“ je tam. Ale v české verzi to tam není. V něm je první vědomí jako to. *In der Weise* – jde pořád o ty způsoby, tak nevím, proč to vynechávají. Že je vědomý jakým způsobem, ve způsobu jako teď. Tam je *in der Weise des Jetzt*. No ano, tam je „jako“. No ano, to je možná správně, ale není to chyba. On je ve způsobu koho čeho, totiž jako teď. Ale pozor, že tam je ten způsob, aby bylo jasné, že už se analyzují ty způsoby.

Tón je dán, to znamená, je jako teď vědomý. *Der Ton ist gegeben, das heißt, er ist als Jetzt bewusst*. Tón je dán, to znamená, je vědomý jako teď. Jako vědomý jako tón, který je teď. *Er ist aber als Jetzt bewusst*. Vidíte, co se chce říct tím *aber*? Je však... je ale dán jako teď, jako daný teď. Dokud je jako teď vědomá nějaká z jeho fází. On může ten tón dost dlouho být vyluzován na ty housle, takže sice ten jeho začátek toho tónu už není přítomen ve způsobu toho teď, ale nějaká ještě je. A pak by byla ještě druhá možnost. Přečteme to dál, abych to zbytečně nekomplikoval.

Tón je dán, to znamená, je jako teď vědomý. Je však jako teď vědomý, dokud je jako teď vědomá nějaká z jeho fází. To by se spíš mělo říct nejdřív takhle: dokud je nějaká z jeho fází vědomá, tak lze říci, že ten tón je vědomý jako teď. Je-li však nějaká časová fáze, odpovídající nějakému časovému bodu trvání, aktuálním teď... Kolikátý je to řádek v té němčině? 16, 17, 18. *Solange irgendeine seiner Phasen als Jetzt bewusst ist. Ist aber irgendeine Zeitphase entsprechend einem Zeitpunkte der Tondauer aktuelles Jetzt...* Je-li ale nějaká časová fáze aktuálním teď. Já bych tam dal sedmý pád, aby bylo jasné vůbec, jak to spolu souvisí. Aktuálním teď. *Ausgenommen die Anfangsphase* – vyjma počáteční fáze, pak je *so ist eine Kontinuität von Phasen als vorhin bewusst*. Pak je kontinuita fází vědomá jako předtím, vědomá jako předtím. Na tom je důraz.

A celá dráha časového trvání... musím to nejdřív přeložit německy. *Und die ganze Strecke der Zeitdauer vom Anfangspunkt bis zum Jetztpunkt ist bewusst als abgelaufene Dauer*. A celá dráha – teď je tady řečeno co je trvání, uvědomělé trvání – a celá dráha časového trvání od počátečního bodu až k bodu, který je teď, je vědomá jako uplynulé trvání, *abgelaufene Dauer*. Zbývající dráha trvání, *die übrige Strecke der Dauer ist ale noch nicht bewusst*, ještě není vědomá. V konečném bodě je tento sám vědomý jako bod, který je teď, a celé trvání je pak už jako uplynulé. Tón prostě už dále nezní. Popřípadě je tomu tak v počátečním bodě nové dráhy času, která již není dráhou tónu. To není důležité.

V průběhu tohoto celého toku vědomí – jsme v oboru těch impresí teď – je jeden a tentýž tón vědomý jako trvajících, jako teď trvajících. *Während dieses ganzen Bewusstseinsprozesses ist der eine und selbe Ton als dauernd bewusst*. Jsme si vědomi jednoho a téhož jako trvajících. To se nedá tak česky říct, to se musí

opsat: uvědomujeme si ho jako trvajícího, jako teď trvajícího. *Vorher* – to znamená spíš dříve a ne předem, předtím. Předtím, ne předem.

Jiný hlas: v případě, že snad byl očekáván, není vědom. *Vorher ist er nicht bewusst. Nachher* je v závorce: *falls er nicht etwa erwartet war* – v případě, že snad nebyl očekáván. To bych – ne, já bych řekl, že to je správně. Já jsem to četl s němčinou v ruce. V případě, no, *etwa... falls er nicht etwa erwartet war* – v případě, že nebyl očekávaným tónem. Jinak samozřejmě nemůže říct, že nebyl vědom? Když ho očekáváme, tak už v té protenci...

Jiný hlas: Ano, ale v případě, že nebyl očekáván, tak nebyl... když nebyl očekávaným tónem, tam totiž je přídavné jméno.

Jiný hlas: Předtím, v tom případě, kdy není očekávaným tónem, nemáme o něm vědomí, není vědom. No a potom, to můžeme říct potom klidně, je po jistou dobu v retenci, ještě si ho uvědomujeme jako minulý, jako byvší. Zkrátka ten tón hned nezmizí, i když už není přítomný jako teď, tak ještě pořád o něm nějak víme, a sice jako o minulém.

A ten konec věty je strašně zajímavý. *Er kann festgehalten* – může, ano, může být, ale kdo? Ten tón asi. Může být podržen a ve fixujícím pohledu může být tím, který stojí a zůstává.

Hejdánek: A co je ten fixující pohled? To je ta objektivace, která z něj dělá předmět.

Jiný hlas: No možná, já nevím, možná ano. Ta objektivace z něj dělá předmět, ano. Ale to on právě uvádí asi jako kontrast, jako protějšek toho, co jsme dosud popisovali.

No a celá dráha trvání tónu nebo ten tón – on tam má *der*, tak sice to by se mělo přeložit tón sám. Že ta dráha trvání neboli ten tón sám... prostě není čas a v tom čase že by byl posazený ten tón. Nýbrž trvání, to je trvání toho tónu. Jak jsme se tam přeli o tu větu, co to znamená totožné trvání. Trvání je trvání toho tónu a proto je to vlastně ten tón sám v jistém smyslu, *der Ton* v uvozovkách. Ve svém rozprostření, to se vztahuje k tomu tónu. Tak tady by mělo být zase: v jeho rozprostření.

Rozprostření je *Erstreckung*. Já nevím, jestli by se to dalo nějak lépe říct. *Erstreckung* je prostě jako rozlehlost. Moment, já k tomu musím dočíst, já tady čtu německy, malý moment. Všecko to rozlehlost nebo to rozprostření... pak stojí jako něco mrtvého. Když se na to trvání teď zaměříme a teď ho uchopíme, tak ho máme jako něco mrtvého, jako něco, co se již živě netvoří. Tím máte negativně popsáno, co se děje v tom prvním případě, že tam se to právě tvoří, živě tvoří, jako útvar, který není oduševněn žádným tvořivým bodem onoho teď. Takže když si to převedete, je to popis negativně toho, co je tam.

Ale který se nepřetržitě modifikuje a klesá zpátky do prázdna. To už najednou přešel do pozitivní formulace toho předchozího. Prostě to by se musela ta věta nějak rozkouskovat, ale jednou je negativně a v té poslední části pozitivně řečeno, co se děje před tou fixací. Modifikace celé dráhy je pak analogická a v podstatě identická s tou, která si během aktuální periody osvojuje uplynulou část trvání v přechodu vědomí v stále nové teď. Tak tohle už je trochu těžší.

Jiný hlas: Ta předešlá věta, tam je prostředek vložený a jedná se o ten fixující pohled. Ta věta by jinak mohla znít, že potom po jistou dobu v retenci ještě vědom jako minulý, může být podržen...

Jiný hlas: No tak to už je druhá věc. On je v retenci podržen, i když nebudeme fixovat. On se prostě hned neztratí, nezapadne ihned. A druhá věc, co můžeme udělat, že ho zafixujeme. A teď je popsán, co se stane, když ho zafixujeme.

Jiný hlas: Mně ale šlo o ten konec věty: „ale který se nepřetržitě modifikuje“. To se vztahuje k tomu začátku, ne? Možná že jsem se spletl, moment. K čemu se vztahuje to „ale který“? Možná že jsem se spletl, já to asi spletl, ale myslím... já se obávám, jestli on už nepopisuje ten diagram tady. Vlastně on mluví o modifikaci, on mluví o tom oživeném obrazu, to jest ne o tom mrtvém. Takže ten mrtvý, to je ten fixovaný tím naším pohledem, ale modifikace... ta nezapadá, ta by neklesala do prázdna. To je prostě mimo čas. Je to takové trošičku vyšínutí z vazby, když tam to „ale který“, je to připojená pozitivní formulace k tomu tónu ve svém rozprostření.

Jiný hlas: Není? Je to opravdu vyšínutí, že jo? Protože ta první věta mluví o tom tónu samotném...

Jiný hlas: Tak řekněme to takhle: ono se to vztahuje ještě k tomu fixujícímu pohledu, ten začátek věty. A teď tam říká, co to není, a nebo přechází a líčí to, o čem řekl, že to není. Jenom to ještě zkontrolujeme, jestli tam neudělali chybu v tom zájmenu. Kolikátý je to, prosím tě, zase řádek?

Jiný hlas: Asi třicátý od konce.

Jiný hlas: ...*ein von keinem Erzeugungspunkt des Jetzt beseeltes Gebilde, das aber stetig sich...* Tak kdo je to ten *das*?

Jiný hlas: To *Gebilde*.

Jiný hlas: Ano. Tak to „který“ je o útvaru, tady je *Gebilde*. No moment, to jsem se asi zase spletl. Že není oduševněn žádným... jo to tady má, jako útvar, to je ten *Gebilde*, ano, jako útvar, který není oduševněn žádným tvořivým bodem onoho teď, tak to „který“ je k tomu útvaru. Ten oduševnělý útvar... on to v němčině má jako přídavné jméno, to oduševnělý, tak to blíže určuje ten útvar, živý, ten se nepřetržitě modifikuje, klesá zpátky.

Jiný hlas: Oduševnělý.

Hejdánek: Oduševnělý. Ten zapadá, to je ten nefixovaný. No to plyne tady z němčiny jednoznačně.

Jiný hlas: Když je fixovaný, tak je úplně v odporu k jakékoliv modifikaci.

Hejdánek: No, myslím, že tady s tou němčinou to je jasné tak, no.

Dobře. Tak tím jsme, máme tady takovou malou ukázkou, sice tady nepadlo to *imprese*, jak jsem sliboval, ale ono ještě není tak pozdě vlastně.

Jiný hlas: Nebo je. Už je pozdě.

Hejdánek: Cože? Už je pozdě. No tak ti, co přišli pozdě, můžou zase dřív odejít. Tím se získá hodně času.

Máte tady pokus teda popsat ty dvě situace. Ta druhá, ta fixující, to je právě to, když se zaměřím tím objektivujícím způsobem, jak jsme před chvilkou říkali, na ten dojem. Tady nebylo řečeno dojem asi?

Tady se říká to, no a to je právě ten strašný malér, že se říká prostě...

Jiný hlas: Na předmět přímo říká.

Hejdánek: No jo, ale [nesrozumitelné] ne ten dojem, ten dojem vzniká až v té reflexi. Jo, to už jsem jednou odvolal to, co teď říkám, že ten dojem musí být vždycky zabudován do toho pojetí a to pojetí znamená vždycky ten předmět. Ale teď jsou dvě možnosti ještě pořád: že ten tón jaksi zapadá, je oživován tím vždycky novým teď, jakoby se rodilo to nové teď. Podruhé prostě je mrtvý. To mrtvé by znamenalo nějakou teda jinou objektivaci než tu první ovšem. A je otázka, jestli to první je objektivace.

Jiný hlas: Které první?

Hejdánek: No to první, to živé. Jestli vlastně... já pořád mám... to bych musel odvolat svou hypotézu, kdyby to tak nebylo, protože můj výklad spočívá na tom, že v tom oboru... že to, co on tady popisuje jako to živé, že není v oboru objektivity. To je to, na čem objektivita každá stojí, nebo z čeho musí vyjít. To je moje tvrzení, no, ale nemůžu ho potvrdit zatím.

Jiný hlas: Objektivující to být nemusí a třeba to s sebou může nést něco objektivujícího.

Jiný hlas: No jo, no tak dobře, pak to rozlišíme.

Hejdánek: Já říkám, že spíš obráceně, že ta objektivace do toho zasahuje, že se bez té objektivace neobejdu, že mě to tam intervenuje, ale samo o sobě, že to není objektivace.

Jiný hlas: No, to já si myslím, že jo.

Hejdánek: No ne, samo není, ale že to nese něco v sobě, co může poukazovat k té objektivaci.

Jiný hlas: No, protože je to ten opačný pól.

Hejdánek: No, objektivace poukazuje k tomu teď.

Jiný hlas: No, ale to už se na to díváme naopak, ne?

Hejdánek: Právě si myslím, že oboustranně. Jak by to poukazovalo?

Hele, já bych... no, to je komplikovaná otázka. Já bych to řešil jako jednoduše zase odvoláním na tu první větu toho paragrafu osm. On říká, vezmeme tón a prosím, ať ten tón je třeba předmět. Ať je ten tón třeba předmět vznikající objektivací. To teď si můžeme nechat stranou. Ale jak ho máme vzít? Čistě jako hyletické *datum*. To znamená, vzít ho jako *datum*, jo? On může být něčím jiným, ale my ho teď musíme

vzít jako *datum*, to znamená něco, co v nějakém smyslu zase objektivací není. My můžeme... i když já netvrdím, že to ten předmět je nebo není zatím, ale i kdyby to byl, tak si myslím, že by musela být potom nějaká procedura, jak bychom i ten konstituovaný předmět – třeba že řeknu tento tón, co zní, je C2. No tak někdo řekne, no tak to už ho musela provést objektivace, když jsi ho určil. Dobře, tak i tenhle znějící tón, který vím, že je C2, teď musím vzít určitým způsobem.

Jiný hlas: Jako čistý vjem.

Hejdánek: To hyletické *datum* znamená, že to se nedá odvodit z žádných předmětů, ale jen z těch *dat*.

Jiný hlas: Jenom?

Hejdánek: Ano. Já to zatím řeším oklikou, že i kdyby to byl předmět, tak ho musíme vzít jenom jako *datum*. A opačné pojetí, nevzít ho jako *datum* vědomí, by bylo ho vzít jako reprezentanta něčeho, co je mimo vědomí. Například považovat své dojmy za způsobené působením objektivního světa. Takhle hrubě postavené proti sobě, tak máme příklad, jak by to mohlo být. Ono to bude jemněji myšleno určitě. Ale v této hrubosti takhle máme jaksi póly. Prostě i když budu mluvit o hrnečku a někdo řekne, no vždyť to je předmět, to není dojem, tak pozor. My ho teďka vezmeme, jakoby to byla taková danost vědomí a v tomhle smyslu pro nás bude *datum*. I kdyby to byl hrneček nebo tón.

Jde o ten kontrast, že ho nebudeme pojímat transcendentujícím způsobem, nějak přisuzovat ho, začleňovat ho do nějaké souvislosti, kterou v prožívání nenajdeme. Třeba objektivního času. Objektivní čas v prožívání nenajdeme. Je vnímaný jenom de facto jako předěl, takže dělá vlastně podobnou čáru, jako dělají objektivující vědy. To se mu vyčítá, že ten objektivní čas stejně předpokládá a tak, ale to zas ještě je těžké na tomhle místě říkat. Možná, že stačí se chytit, když popisuje ten tón a jak má říct, že ta přítomnost a to předtím, tak to tady nakonec nakreslí pomocí prostorového schématu, třeba ty body, jak tam máte na té předposlední straně. No, tak někdo může říct, předpokládá vlastně, musí si pomoci tím prostorem nebo to teď, jak říká, že se to posouvá do minulosti. A co to je ta minulost? Jistě, tady se může hned každý ptát, ale já bych vám spíš chtěl vyložit tu myšlenku.

Že ho napadlo a tvrdí teda, že je to ojedinělé vypracování, že ho napadlo ten objektivní čas hledat v něčem neobjektivním co do původu. To přece musí být každému protimyslné. Jak můžu ze subjektivních nějakých *dat* získat objektivní čas? To se zdá naprosto... to je ta první otázka, kterou jsem vám už u Brentana vykládal. Že ono se Husserlovi podařilo najít takové složky vnímání, prožívání vůbec, i vnímání, ale prožívání, které nejsou složkami, kterými se zabývá psychologie. Psychologie se zabývá těmi reálnými složkami a on našel ty ideální a proto se mu takovéhle analýzy můžou podařit. Nebo nepodařit, ale nemohl by se do nich jinak pustit. Jinak to bude psychologismus vykládat dejme tomu idealitu geometrie z mých jednotlivých nahodilých smyslových dojmů, smyslových obrázků nebo tak. A logiku a všechno. I objektivní čas. Ale on prostě objevil tu složku objektivující, to uchopení, které dovoluje v čase myslet teď a za chvíli dvakrát totéž. Nebo dvěma lidem totéž. To nemůže být umožněno jenom tím, že mají každou chvíli jiný zážitek. Tady musí být něco, co tohleto překračuje, tu momentálnost. Zážitek jedna, zážitek dvě, zážitek tři. A co je dává dohromady, nebo jak je možné, že pokaždé jiný zážitek a přesto tentýž předmět? Že takhle na to šel, tak tohle bych já chtěl říct.

Jiný hlas: přístup nebo takhle vyložit. Jinak já to v detailech taky neovládám. No, ten popis, co jsme tady teď provedli, by byl teda popis toho, když vezmeme tón jako *hyletické datum*. To znamená jako něco, co třeba pak je součástí melodie. *Hyletické* znamená jako látka. Což pak může být třeba látkou, totiž součástí nějakého vyššího uchopení, třeba melodie. A dejme tomu, že ten tón je taky tak uchopen, ale na tom teď nezáleží. Je to *hyletické datum* a to znamená v téhle větě v beztranscendentním jaksi pojetí. Takže když je tam nějaký pojetí, tak to nebude pojetí transcendentující, aspoň prožívání. Tak bych tomu rozuměl. No a tak teď to tady prostě máte popsáno a už tady padl ten, že jeden bod a jedna fáze se nazývají vědomí začínajícího tónu. A já si myslím, že to je ten zdrojový bod *paragrafu 11*, jenom do toho koukněme teda, začátek. Zdrojový bod, a to je ta, *paragraf 11* se jmenuje *Původní imprese* (je to na straně 18) a *Retencionální modifikace*. Teď jsme tam tu modifikaci už popisovali taky. Zdrojový bod... zase si to radši najdeme hned.

Jiný hlas: Jo, díky.

Jiný hlas: Já teda do toho tak vrtám, do toho překladu, víte, ono nikdo nebude asi spokojenej s žádným překladem, ale tak já tomu prostě občas nejsem schopen rozumět v tom českém textu. Takže to mi promiňte takové věci. Tak zdrojový bod... jo, ano, je to tak. Já jsem ještě přemýšlel o tom *Husserliana*, jestli to nějak... tady je teda *Quellpunkt*, takže zdrojový bod, kterým počíná tvoření trvalého objektu. Tady máte to tvoření. A že tady padne i slovo objekt, prostě tím se zatím teď nevzrušujeme. Musíme to brát pořád jako to datum. Jestli den objekt je do jakého stupně už objektivován, to nás teď nezajímá, hlavně nesmí to být transcendingující pojetí. Je *původní imprese*. Ten bod, kde to začíná, o kterém jsme tam už slyšeli, jeden bod a jedna fáze pak, kterým počíná tvoření trvalého objektu – všimněte si, že on musí použít slovo tvoření a má tady *Erzeugung*, vytváření, přímo výroba. Je to v uvozovkách teda, no, ale... Jo, to je *původní imprese*. Toto vědomí... tam žádné vědomí nebylo, tak co si z toho vezme jako to vědomí?

Jiný hlas: No ona je to imprese, ne?

Jiný hlas: Toto vědomí se odehrává v nepřetržité změně. Neustále se mění ztělesněné tónové teď – *leibhafte Ton-Jetzt*. Slovo *leibhaft* je pro Husserla velmi důležité, jím charakterizuje vjem, na rozdíl od představy také *leibhaft*, tělesně. Od určité doby, asi zhruba od této z těchto přednášek, charakterizuje vnímání jako tělesnou přítomnost předmětu nebo věci nebo objektu. Takže to tady není náhodou. On řekl ovšem ztělesněné, já nevím, proč řekne ztělesněné, když tady je jenom tělesné. Neustále se mění tělesné a teď on tam má *Ton-Jetzt*. Tak já bych řekl, že to je teď tónu než tónové teď. To je vždycky možné překládat dvěma způsoby, *Ton-Jetzt* jako složenina, tady je to s pomlčkou dokonce. Tak to můžete buď brát, že to je přídavným jménem tónové teď, anebo s genitivem, že to je teď toho tónu.

Jiný hlas: Teď tónu, že jo?

Jiný hlas: Teď tónu. To jsou jako takové nuance, možná že zase za týden už tomu budu rozumět jinak, ale to je nejčastější problém překládat ty složená slova, jak jsem začal tím *Zeitbewusstsein*, jestli to je vědomí času, a nebo jestli je to časové vědomí. To je těžké. My to musíme nějak rozhodnout v tom českém překladu. On tam má furt ty dvě možnosti. Závorka by tam měla teď být... toto teda tu není v češtině.

Jiný hlas: Nemí, no.

Jiný hlas: *Im Bewusstsein*.

Jiný hlas: Jo.

Jiný hlas: Takže teda v tom smyslu, že je jaksi to tónové teď, asi teda to teď toho tónu, nebo o čem by to bylo? *Im Bewusstsein* jsme... ono to tam vůbec nepřeložili.

Jiný hlas: Oni to vynechali, no tak ono se to taky těžko překládá.

Jiný hlas: No, to druhé je snazší. To je „ve vědomí“ v uvozovkách. Tam chybí prostě zatím „teď toho tónu“ je závorka, *scilicet* jaksi „ve vědomí“, to znamená jako „vjist“ nebo „vjest“.

Jiný hlas: Ano, *scilicet*.

Jiný hlas: Jako připomeň si možná, nebo vezmi to tak, že to je... No jo, to se musí nějak vyložit, poněvadž pak to řekne ještě, druhým slovem řekne „ve vědomí“. Takže *im Bewusstsein* zase znamená jako uvědomělé, že to je uvědomělé, že to je ve vědomí.

Jiný hlas: Ježíš.

Jiný hlas: Ano, *scilicet*.

Jiný hlas: No jo, to se musí nějak vyložit.

Jiný hlas: Poněvadž pak to řekne ještě, druhým slovem řekne „ve vědomí“. Takže *im Bewusstsein* zas znamená jako uvědomělý, že to je uvědomělý, že to je ve vědomí jako. Ten teď je prostě ve vědomí v nějakém smyslu, v uvozovkách ve vědomí. Je uvědoměné, ne uvědomělé, a ve vědomí, uzavřít závorku a ve je v uvozovkách. No a teď... teď v něco, co bylo, co bylo...

Jiný hlas: Nemí, není v češtině.

Jiný hlas: Teď v něco, co bylo, ano, se mění ztělesněné tónové teď, nebo teď toho tónu, tělesné v něco, co bylo, *in ein Gewesenes* dokonce. Nové tónové teď, nebo teď toho tónu, stále nahrazuje, *löst ab*. No, to se tak dá říct, jako odděluje, jako odbourává pořád to, jež přešlo do modifikace. To nemodifikované, to je

ta *Urimpression*, to je ještě nemodifikovaný dojem a pak se modifikuje.

Jiný hlas: Ten *Gewesenston*, že jo?

Jiný hlas: To nové nyní toho tónu... ano, to nové teď toho tónu, jaksi které se zrodí takřikajíc samo ze sebe, to už nic nepředpokládá, odsune to, které už něco předpokládá, totiž že bylo. A to je totiž modifikací tónu, který byl. To je přítomnost, která byla, tudíž je jako minulá, je přítomná jako minulá. Ten modifikovaný, to je ta modifikace, že předtím byl přítomný jako přítomný, tělesně byl přítomný, by řekl Husserl, když byl vnímán. No. Jestliže však teď toho tónu... tady dokonce *das Bewusstsein vom Ton-Jetzt*... on tam nemá vůbec to *Bewusstsein* v češtině.

Jiný hlas: Vynechali ho.

Jiný hlas: *Wenn aber das Bewusstsein*, čtu to správně, ne? *Wenn aber das Bewusstsein vom Ton-Jetzt*... v češtině to vynechali, to vědomí, aby tam mohli mít to tónové teď, tak asi tam neřekli to vědomí o...

Hejdánek: *Ur-Impression*. No tak tady podle té němčiny to je, když však vědomí... tady vlastně v téhle větě je současně taky definováno, co to je ta *Ur-Impression*, což oni chytře vynechali. Že totiž je řečeno: když ale – to je ve vedlejší větě tedy, ale je to vlastně definice – když vědomí o teď tohoto tónu, když si uvědomuji, zpřítomňuji, když si uvědomuji teď onoho tónu, o kterém pořád mluvíme, a teď čárka, *und Ur-Impression*... když se děje, což je pradojem. Tady je *ur*, už tady máme ten *Urquell*, jak jsem ho hledal, tak tam *Quellpunkt* a teď už máme *Ur-Impression*, to je praimprese tedy. Tak když to vědomí přechází do retence, tohleto, ta *Ur-Impression* přechází do retence, tak je tato retence sama opět nějakým teď. Je to tak?

Jiný hlas: To je v té češtině, ne?

Hejdánek: V té češtině... do retence pak je tato retence sama opět *ein Jetzt*, ne že je teď, jako že je v čase teď, nýbrž *ist ein Jetzt*. Ona se jaksi rovná, ona je nějakým teď.

Jiný hlas: Něčím, co je zde aktuálně jsoucí, *ein aktuell Daseiendes*.

Hejdánek: No, tím se chce asi říct to, že prostě modifikace se nějaká děje, ale neztratí se to modifikované. Je v nějakém teď. To prostě to přítomné jako minulé je přítomné, je teď. Prostě to podržené v retenci je teď, je nějakým teď. Jenže jiným než tím tělesným teď, než tou nemodifikovanou praimpresí. No tak skončíme, ne?

Jiný hlas: No jo, čtvrt na deset.

Hejdánek: No, já musím ještě to rozpracovat. Jo a zákon modifikace pak padne dál, že každé aktuální teď vědomí podléhá zákonu modifikace. A to jsme teď tak trochu popsali. No dobrý.

Jiný hlas: [nesrozumitelné]

Hejdánek: Předtím, jako předtím, jako ve smyslu časovém předtím, dříve. To dříve, co se teprve očekává, není vědomé. Můžu z té věci vysoudit, že v případě, že je očekáváno... to je fenomenologicky, ano. My teď probíráme retenci, tady jsme probírali tu retenci, a zrovna tak existuje protence. No tak když dbáme na to, co se musí... víme, jak to bude dál, a najednou to nenastalo... no tak tohle právě potvrzuje to očekávání. Toho, co nenastalo, co mělo nastat. Ten příklad to právě potvrzuje. Všichni očekávají, a ono to udělalo buch... takže ono to ještě dál zabublá nakonec. Nebo parodisti to taky dělají. Ten příklad to přesně vystihuje, co to vědomí... vědomí tady znamená, že o tom nějak vím, prostě nevědomí, nemám *Ahnung* jako o tónu, ne? Jenom o tónu. No to jsou oboje, ty jsou oba jako nejsou tělesně přítomné. No co to je, co to je za druh bytí třeba, to je těžké. No to říkáme, když už nenastal, ale... no teď třeba čekáš, že budu pokračovat v té větě, tak nepokračoval. Prostě porozumět té jednotlivé větě znamená nejenom neposlušat jednotlivá slova, ale jaksi anticipovat ten konec. No a já nevím, jak bude přesně vypadat ten konec. Dokonce to nemusí být známá melodie. No to je zajímavé. No tak to je úplně jednoduché. No pozor, jsme ve vědomí. Máme tady *hylethická* data, nejde o to, že on vůbec nenastal. Ve vědomí nastal, jako v té protenci. Prostě tady se to musí zkoumat z hlediska prožívání. A v prožívání jsme si ho právě uvědomili. A to je ta metoda, která se tu používá. Z hlediska prožívání nastal. Nastal jako ne tělesný. Pak ano, ano, takhle přesně. To znamená to uvědomit si. Tady se to chce všechno sledovat z hlediska toho prožívání.

Příště v tom budeme pokračovat. Láďa říkal, že ještě by to dvakrát mohlo být, tak uvidíme. No když vás to bude zajímat, tak já to přečtu třeba takovým tím rychlostylem celé s vámi. Příště už budem v půlce.